

ŽENSKI SVET izhaja prve dni vsakega meseca. - Za Jugoslavijo letna naročnina: Din. 48, s krojno prilogo: Din. 60; polletna: Din. 24, s krojno prilogo: Din. 30. — Naročila in naročnino je nasloviti na upravo „Ženskega Sveta“, Ljubljana, Karlovska cesta 20. - Uredništvo in uprava: Trst, posta centrale, poštni predal št. 384. — Odgovorna urednica: C. E. Godinova. — Izdaja „Žensko dobrodelno združenje v Trstu“. — Tiska „Tiskarna Edinost“ v Trstu, Via S. Francesco 20.

Tvrdka „VINOAGRARIA“

v Gorici, Via Carlo Favetti 6 (nasproti „Nar. tiskarne“)

prodaja aparate in kozarce znamke „Rex“

za vkuhanje sadja in zelenjadi.

Pošilja se tudi po pošti.

Lastnik Just Ušaj, agronom.

V modnem salonu

Roze Mungherli

V GORICI, Corso G. Verdi 40

je dobiti vse novosti letnega časa z vzorci iz Pariza, Milana in Torina. Izvkušajo se tudi vsakovrstna modistična dela. Kljubki Roze Mungherli so razstavljeni in se prodajajo samo v lastnem salonu. Corso Gius. Verdi št. 40.

FRANC NAROBE

Trst, Via Commerciale 3

priporoča slavnemu občinstvu v meslu in na deželi svojo dobro založeno

Trgovino z jestvinami

in s kolonijalnim blagom. Konkurenčne cene. Točna postrežba. Na željo se pošilja blago trž. odjemalcem franko na dom.

Ivan Kerže - Trst

Piazza San Giovanni št. 1

ima v zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske. in druge hišne potrebščine

iz aluminija, stekla, lesa in emalirane prsti.

ŽENSKI SVET

Obrazi in duše.

XI.

Mirka
Grujićeva

Žena — socialna mati.

„Kolo srpskih sestara!“ — Magične besede, s katerimi se po vsej Srbiji odpro vsaka vrata, do vsakega činovnika, brez antišambriranja se vstopi pred ministre in kaj lahko se s temi besedami pride do same krone. In ne zaman. „Kolo srpskih sestara“ si je steklo v svojem

dvajsetletnem obstoju toliko zaslug na vseh poljih, da ni nobeno čudo, ako vsak Srb izgovarja ime te največje in najmočnejše ženske organizacije z veliko spoštljivostjo in ljubeznijo.

„Kolo srpskih sestara“ in njegove podružnice, ki so se ustanovile v vsakem večjem kraju po vsej Srbiji, je v prvi vrsti humanitarno društvo.

Članice Kola so delovale med svetovno vojno po bolnicah, vzdrževale po kolodvorih okrepčevalnice za ranjence, šivale perilo, plette nogavice, dušegrejke, potovale s tujimi misijami od bolnice do bolnice, stregle nalezljivo bolnim vojakom, pri čemur so štiri odbornice Kola umrle za pegavim legarjem v bolnici, kjer so vršile svoje veliko in plemenito delo.

Več članic Kola, med njimi gospodična MIRKA GRUJIĆEVA, tedanja podpredsednica društva, je bivalo med vojno v inozemstvu, kjer so skrbele za srbske vojne ujetnike in neštevilne internirance. Iz Pariza in iz Haaga, kjer se je tačas mudila tedanja podpredsednica Mirka Grujićeva, je šlo na stotisoče paketov v tabore srbskih vojnih ujetnikov in internirancev ter je tako bilo rešenih mnogo ljudi glada in smrti.

Po osvobojenju je bila tedanja podpredsednica Mirka Grujićeva med prvimi, ki so pritekli v domovino in že decembra 1918. je organizirala društvena delo na široki podlagi.

Prevzela je z drugimi članicami Kola skrb za rodbine internirancev, ki so se vračali domov v največji bedi; otvorila je „Invalidski dom Kola srpskih sestara“ z invalidsko rokodelsko šolo, v kateri se je mnogo invalidov izvežbalo za rokodelske mojstre. — Sedaj je Mirka Grujićeva predsednica „Kola srpskih sestara“.

Ona in gospa Mabel Grujićeva sta mnogo pripomogli, da si je društvo postavilo tako velik in bogat dom, ki daje najlepše zavelje sirotam iz vseh krajev Jugoslavije.

Velika, da, nadčloveška borba srbskega naroda za balkanske vojne, njegova pretresljiva tragedija ob svetovni vojni je ganila mnogo dobrih

Mabel Grujićeva

src v Angliji in Ameriki po posredovanju Američanke gospe MABEL GRUJIĆEVE.

Gospa Mabel, soproga ministra Slavka Grujića, je zainteresirala gotove kroge za malo a junaško Srbijo že pred vojno, ko je bil njen soprog srbski poslanik v Londonu.

Za časa obeh zaporednih vojn, v katerih je bila Srbija središče začelo se je veliko delo plemenite Mabel Grujićeve.

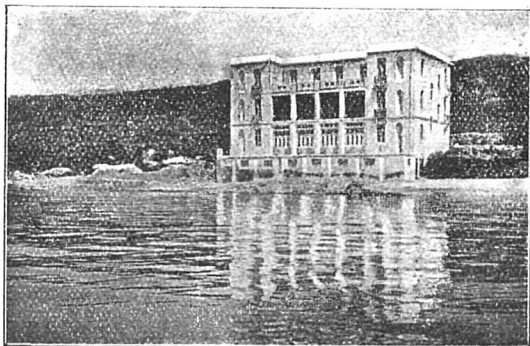
Med balkansko vojno je ustanovila vojno bolnico za ranjence v Beogradu, kojo je sama vodila prav vzorno. Ko se je Skoplje osvobodilo, je prenesla tja bolnico iz Beograda in je tam delovala do konca vojne.

Ob pričetku svetovnega konflikta je otvorila bolnico za deco padlih vojakov in invalidov v Nišu. Sama je tedaj potovala po Angliji, Franciji in Ameriki ter predavala stoinstokrat po univerzah, gledališčih in cerkvah o trpljenju in mukah srbskega naroda. Tam je ustanovila med svojimi mnogobrojnimi prijatelji in znanci odbor, ki šteje nekaj tisoč članov in ki zbira prispevke za pomoč Srbiji.

Pisala je o Srbiji v razne novine in uspeh njenega delovanja je bil živ odziv Američanov, ki so večkrat poslali kar po 10 milijonov v Srbijo.

Pojasnjevala je svojim rojakom brezprimerno težki položaj srbske vojske in srbskega naroda. Namestila je pettisoč srbskih študentov po raznih kolegijih v Švici, Angliji in Franciji ter jih vzdrževala do konca študij. Po vojni se je posvetila gospa Mabel delu in skrbi za osirotelo deco. Otvorila je letošnje poletje v Selciah pri Cerkvenici v hrvatskem Primorju Amerikanski dom, kamor se sprejemajo srbske, slovenske in hrvatske sirote, ki potrebujejo morskega zraka in morskih kopeli ter zdrave in tečne hrane.

Divna je točka obali, kjer stoji Amerikanski dom. Sinje morje objema tu breg, po katerem se v polukrogu vrstijo beli dvorci, a tam nasproti sredi sinje vode se odčrtava dolgi otok Krk. Amerikanski dom, ves bel in ponosen, stoji lik nad morjem, ob straneh in v ozadju doma so oljčni gaji, sredi katerih so napravili za deco prostorno igrališče. Dom ima 26 sob in na pročelju dve veliki verandi. Na eni teh verand korakajo otroci pred večerjo in pojó. Gospa Mabel prihaja često med deco ter se zanima za vsakega otroka, vsakega pozna po imenu. Tih in topel je bil večer, morje je komaj slišno poljubljalo breg pod verando. Deca je korakala in pela narodno koračnico.

Gospa Mabel vodi za roko malega Srbčiča, ki je rahitičen in najbolj potreben negovanja. Drži ga za roko ter koraka v vrsti z deco.

Ko je v veliki, beli jedilnici vse pripravljen, pride deca, odmoli očenaš in posede na odkazano mesto, kjer se krepča z zdravo in obilno hrano. - Ob 11 dopoldne in ob 3 popoldne, ko se otroci kopljejo, odmeva vsa obal veselega o-

troškega smeha in vzklikanja, Plemeniti gospe Mabel se pa topi srce v zadovoljstvu, da ji je dano lajšati bedo ubogim sirotam.

Kako intenzivno mora delati z besedo in peresom 'gospa Mabel Grujićeva, se vidi iz vsote, ki so jo po njenem posredovanju prejeli iz Amerike za l. 1922. in ki je znašala Din. 2,179.431.42. S to, tudi za Ameriko znatno vsoto, je podpiralo „Kolo srbskih sestara“ ponajveč deco, zatem starke, matere padlih junakov, študente in najpotrebnejše rodbine.

* * *

Plemeniti ženi sta nedvomno največji dobrotnici in zaščitnici jugoslovenske dece.

Marica Bartolova.

⊕ ⊕ ⊕ ⊕

V samoti. (x.)

Jadra bela, v dalj hiteča
mimo tihih, belih vod...
Kje je skrita moja sreča?
Kam do nje gre tajna pol?

Iščem jo že dolga leta,
čakam nanjo noč in dan —
Ni bila mi razodeta,
čakal sem zaman, zaman...

Zdaj stojim ob belih brezah
daleč od šumečih mest,
za menoj po skrilih stezah
prišla moja je bolest.

K nebu mi koč roža râse
iz Irpečega srca,
kakor da je vzela nâse
žalost vsega mi sveta.

Naj le râse vsa dehteča
mi v življenja težke dni!
Bo vsaj lepša moja sreča,
ko iz nje mi kdaj vzbrsti...

⊕ ⊕ ⊕ ⊕

Valerija, hči cesarja Dijoklecijana. (Ivan Zorec)

(Osnutek zgodovinskega romana.)

6.

Dijoklecijan se je strašno razjezil, ko je zvedel, kje in s kom sta se sestali Priska in Valerija. Njiju nevera v bogove in njiju shajanje s prevratnimi kristjani se mu nista zdeli samo zaničevanje pobožnih navad in daritev, ki jih je opravljajal posebno v čast bogu Eskulapu, svojemu domačemu zaščitniku, njiju pregreha mu je marveč bila tudi očitna zarota zoper njega, znanega hudega preganjavca kristjanov.

«O sodrga predrzna!» je rohnal cesar. «Celo v moj lastni dom, ki sem si ga zgradil, da bi se umeknil svetu in da bi užival mir in samo mir, se mi vtihotapi kuga svetohlinskega nazarenstva!»

V prvi togoti je dal Prisko in Valerijo zapreti v teman stolp ob «železnih vratih» in za hrano so jima smeli dajati samo vodo in kruh iz sirka, ki je bil ob slabih letinah raskav živež ubožnega ljudstva in sužnjev.

Med kristjani, ki so se zatajevali v Solinu in so čakali boljih časov, sta nastala velikanski strah in grozanski obup. Zase se niso toliko bali, saj bi bil marsikdo navdušeno rad umrl za mučeniški venec, ali bali so se za edinega svojega svečenika Atenokleja, blagega in svetega starčka, in smilili sta se jim imenitna cesarica in njena lepa hčerka.

Flavij je prekasno spoznal, v kakšno nesrečo je s svojim zatezovanjem pomagal spraviti ljubljeno Valerijo. Od kesanja in žalosti si je raztrgal dragoceno togo, padel očetu pred noge in ga z vročimi solzami v očeh rotil pri vseh bogovih, naj pomiri razžaljenega cesarja in reši ubogo Valerijo.

Pa niti sam modri Scipijon Libanij ni mogel potolažiti cesarjeve jeze.

Prvi dvorjanik Klavdij Basijan je imel bridke ure, ker je bila v krivoverstvo zapletena tudi njegova tiha, bolna mati.

«Kakšno nevernico imaš za mater!» je cesar togotno žugal njemu in materi.

V Basijanu se je nekaj utrgalo, počila je neka strašna vez in srce ga je zbolelo ob misli na bolno mater, ki se je bila odpovedala bogovom in je šla za nauki Kristovih oznanjevalcev, radi česar se jima je ljubezen razklala na dvoje.

Ali zdaj, ko je cesar zaničljivo govoril o materi, je sin zahrepenel po njej in je jezno, ogorčeno odgovoril:

«Cesar, mati mi je in nič drugega!»

Dijoklecijan ga je začudeno pogledal in se mu zaničljivo nasmehnil.

«Mati mi je in ljubim jo, o cesar!» je še trje, še glasneje ponovil Klavdij Basijan.

Cesarju se je zresnilo lice, a zamahnil je z roko in mu je ukazal:

«Skrbi, da takoj pride predme Sergej Plavt, namestnik!»

Basijan je šel in je najprej dal pretepesti sužnja Arhiloha.

«Za mojo blago materjo si vohunil!»

Suženj se ni mogel zagovarjati, da je ravnal po njegovem lastnem ukazu, za sužnja ni bilo pravice.

Plavtu, ki je prihitel v Aspalat, je cesar naročil, naj mu privede Atenokleja, zapeljivca in zarotnika, živega ali mrtvega.

Namestnik se je zbal hudega cesarja, ki je imel še zmerom neomejen vpliv v Rimu, a zasmilili sta se mu tudi Priska in Valerija.

V velikih skrbeh se je vrnil v Solin.

Gaj, njegov sin, je medtem že zvedel o nesreči, ki je zadela cesarico in cesarično. Zdaj je čutil, da obožuje milo Valerijo in da mu njene besede čezdalje bolj razvnamajo srce.

«Ne morem ti braniti —», ta ponižna, skoraj vdana misel, ki mu jo je dala v slovo, ga je sladko razburjala povsod in venomer. —

Zato je zdaj prosil očeta, naj krščanskega svečenika skrije v dvorcu ob morju pod gorami in naj ga utaji.

«Tako ovržeš sum, da živi Atenoklej v našem mestu in rešiš cesarico in cesarično,» mu je svetoval.

Plavtu se je zdel svet moder in je storil, kakor mu je svetoval sin.

Pa tudi Klavdij Basijan, ki se je bal, da bi mu po materi segla roka cesarske oblasti, je prihitel za Plavtom in ga je prosil pomoči.

Plavt je bil tiste vrste človek in uradnik, ki mu je veljalo načelo, da si človek ne otežuj že tako zadosti težkega življenja in da služi cesarja v miru in pokoju, brez prevelike gorečnosti in klečeplaznosti.

Tako je poročal cesarju, da v vsem Solinu ni svečenika Atenokleja in da so vesti, ki so jih vohuni prinesli v Aspalat, pretirane ali celo izmišljene.

Cesar se je oddehnil. Čeprav poročilu ni popolnoma verjel, ga je bil vendarle vesel, saj je ženo in hčer prav za prav močno ljubil.

Obe je dal privedi predse.

«Zakaj mi prizadevata žalost in sramoto, zakaj izzivata jezo silnih bogov?» jima je očital z žalostnim glasom.

«Ljubiva te, o cesar!» je rekla Priska in je pokleknila predenj, zraven nje Valerija.

«Žrtvujta torej bogu Eskulapu, da se javno izkaže vajina ljubezen!»

«Torej dvomiš, o cesar?» je tiho vprašala žena in dvignila mirne oči.

«In me ne ljubiš več, oče moj, ker me pokoriš javno?» je zaihteila Valerija.

«Žrtvujta bogu Eskulapu, drugače mi ni mirne ure več v življenju!» je grozil, rotil in prosil cesar in glas se mu je tresel.

«Zgodi se po tvoji volji! Ukaži, naj pripravijo svečanosti!» se je vdala Priska.

Valerija pa je bleдела in molčala.

Ko jo je Priska kesneje prepričala, da rešita s to lažjo v sili življenje Atenokleju in bratom in sestram v Solinu, se je vdala tudi ona.

* * *

Po cesarjevem ukazu je Klavdij Basijan dal ovenčati domače svetišče*) pred mogočnim mavzolejem,**) ki si ga je bil cesar dal zgraditi na dvorišču velike palače.

Ko so bili avgurji določili dan daritvenih svečanosti, je Klavdij Basijan moral povabiti Plavta in Gaja, a po odločni cesarjevi želji tudi svojo mater Livijo.

Plavt in Gaj sta prišla z velikim spremstvom, Livija se je zaradi bolezni opravičila.

Za Prisko in Valerijo se je tako bližala usodna, o vsem življenju odločujoča ura.

Gosta iz Solina, cesarjeva gosta Libanij in Flavij, vse služabništvo in palačna vojaška posadka so se že zbrali pred svetiščem, ko so sužnji prignali debelega vola s pozlačenimi rogovi in vsega ovenčanega, — žgalni dar cesarice Priske; takoj nato je sužnja Serena prinesla belo zizno jagnje, da bi v imenu Valerije dalo pohlevno življenje na žrtvenik boga Eskulapa.

Zdaj sta počasi, dostojanstveno prišli s svojimi sužnjicami Priska in Valerija in sta se ustopili pod stopnice svetišča.

Za njima je prišel cesar.

Na žrtveniku je gorel velik ogenj, pred njim je čakal svečenik s haruspeksom.**)

Cesar se je ustopil vrh stopnic, dal je z roko znamenje in daritveni obredi so se pričeli. Godba je zaigrala, pevci so zapeli, gostje so uprli oči v žrtvi, cesarico in cesarično.

Svečenik je odrezal nekaj dlake volu s čela in kosmič volne z jagnjičevega kožuščka in vrgel oboje v plamen. Nato je z vinom poškopil žrtvi, potresel nekaj kadilnih zrnč na čvrčeči žrtvenik, vzela nož in spretno prerezal vrat najprej volu, potlej pa še jagnjiču. V malo posodico je lovil brizgajočo kri in je škropil z njo žrtvenik in ogenj. Nato je dvignil roke in si v molitvi, pojoči in roteči, s togo pokrila obraz.

Zdaj sta pristopili Priska in Valerija, oblili sta žrtev z vinom, poškopili z njim tudi žrtvenik, in vrgli pest kadila na žrvnico in se spogledali.

Obe sta bili blede.

Cesar se je oddehnil. V veliki pobožnosti je visoko, hvaležno dvignil roke, potegnil si togo čez lice in se zatopil v kratko molitev.

Daritveni obred je bil končan, cesarica in cesarična sta stopili od žrtvenika in godba in petje sta utihnila.

Cesar si je odgrnil lice in je bil ves solzan od veselja in sreče.

*) Kesneje v srednjem veku krstilnica sv. Janeza, zdaj dobro ohranjen zgodovinski spomenik. — Pis.

**) Spominska stavba, v kateri je bila rakev z umrlim imenitnikom. Dijoklecijanov mavzolej je današnja stolnica v Splitu. — Pis.

*) Haruspeksu je bila naloga, da je pregledaval drob darovane živali. — Pis.

Žena in hči sta se mu nemo priklonili in sta počasi, dostojanstveno odšli s svojim spremstvom.

Ko sta bili sami, sta se razjokali od ponižanja in strahu božjega.

«Greh je, kar sva storili, ali Bog je nama videl v srce in nama bo odpustil,» je nazadnje rekla Priska, obraz pa ji je odrevenel v trdih, odločnih, čudnih potezah.

«In čez osem dni, če ne že prej, bova morali žrtvovati pravno daritev in potlej še in še,» je ihtela Valerija.

Priska se je zamislila, lice ji je bilo čezdalje trje.

Rešiva si zveličanje duše, — pobe gniva!» je čez dolgo tiho rekla Priska.

Valerija jo je pogledala z velikimi očmi in je zardela.

«Mati —, mati, kaj bi res hotela?»

«Moram! In tudi ti moraš, zaradi večnega zveličanja moraš!»

Ali kam naj bi pobe gnili? V Rim? Tam bi ju takoj zasledili. Morda bi se sprva skrili v Solinu in bi kesneje s pomočjo bratov dobili skrivališča kjerkoli? Tudi Solin se jima ni zdel zadosti varen. Kaj ko bi prosili Plavta in Gaja, da bi pomagala s svetom in dejanjem?

«Plavtu ne zaupam,» je dvomila Priska.

«Gaj bi pomagal,» je verovala Valerija.

Drugi dan je Valerija poklicala sužnjico Sereno in ji naročila, naj si vzame dva sužnja za spremstvo in naj stopi do plemenitega Gaja, sina Sergeja Plavta v Solinu, in naj mu pove, da želi Valerija, prejasna hči modrega in slavnega cesarja Kaja Avrelija Valerija Dijoklecijana, govoriti z njim o kipu božice Prozerpine.

«Bog mi odpusti še to laž v sili in hinavščini!» je vzdihnila in se, čaka joč na Gaja, napotila v senco hladnega vrta, da bi se pomirila od prevelikega razburjenja.

Tam jo je srečal Flavij.

«Srečen sem, da te vidim čisto in brez madeža krivoverstva!» jo je pozdravil.

«Kdo je brez madeža?» mu je odgovorila.

«Nihče, ali ti si, o prejasna Valerija!»

«In ti —?» je rekla in mu pogledala naravnost v oči.

Flavij je umeknil pogled in zaječal:

«Zakaj si me bila prestrašila, da si kristjanka?»

«Ne tajim, sem ti bila rekla.»

«Oprosti, zdaj ne dvomim več o tebi.»

«Zakaj si dvomil?» je rekla, ker je sklenila, da ga ne bo več dražila.

«Ker te ljubim, o Valerija!»

«Ljubezen brez vere in zaupanja ni ljubezen.»

«Je, še večja je, ker se boji sama zase in ker trpi bolečine obupa.»

«Če bi me ljubil, bi me ljubil, najsi darujem Kristu ali Eskulapu.»

«Rimljan sem, ne nazareneč!» je odločno rekel in se ponosno zravnal.

(Dalje prihodnjič.)

(Dr. Joža Glonar) Mlada leta Pavline Pajkove.

11.

Gorica 7/6 1875.

Mili prijatelj!

Ker je še daleč tega meseca določeni dan v kojem darujem urico prijateljskemu kramljanju z Vami, in ker nečem, da bi Vi niti z mislijo žalostili se nad mojo nehvalo češ, da Vi ste se potrudili mi brzo ustreči jaz pak patetično pričakujem na dano mi priložnost za se Vam zahvaliti, pošiljam Vam denes le nekoliko vrst v znamenje svoje hvaležnosti. —

Prijatelj, kako naj se Vam dostojno zahvaljujem za trud, skrb, ljubav, odkritosrčnost Svojo, kojo mi z dejanjem in svetom pri vsaki priliki dokazujete? Hvaležnost mojo zamore Vam švedočiti le štovanje in ljubav, pokornost in udanost moja do Vas, a to, žalibog, da le — pismeno. A bodite i s tem zadovoljeni, ker vžè drugače ne more biti. Ne more biti, ali nej to grenkò? — Zakaj nebi nevidna mogla frleti k Vam, v Vaše drago središče in tam le z Vami in Svojo dobro sestro živeti ter uživati blagost Vajinih tolažljivih besed? Svojima ljubeznima nadomestovala bi mi izgubo dvojne ljubezni, sušila bi solz mojim mrklim očesom in srce, če ne veselo, bi vsaj mirno postalo in več ne bi črtilo življenja. Živela bi le za Vaju in umetelnost, da, tudi umetelnost, ker Vi bi mi bili dober učenik in voditelj na literalnem polju. Vi, Svojo potrpežljivostjo bi me sprijaznili se slovensko slovnico, da več ne bi učinila unih naopak ki Vas žalosté. Pri mojih žalostnih razmerah pa, zgodilo se bo kakor ste mi prorokovali namreč, da iznebila se jih ne bom n i k d a r.

A kamo me denes peljata srce in domišlja? Ali zamore pameten človek želiti, da tudi samo z misljo, kar izpoznava za nemogoče? Jaz sem obsojena le strahom zdaj pa zdaj zreti po slovenskih knjig, sem obsojena, da! za si tešiti srce, za si morda pridobiti venec časti od slovenskega sveta, iskatí tuje pomoči in povzročiti drugim velikih nadleg. Ali je pošteno kar učinjam? Ali bi ne bilo bolje ko bi pustila umetelnost v nemar saj, kakor vidim, meni nej odločen, kot pot življenja, parnasov pot. Zapreke se mi stavljajo od vseh strani a največo si jo stavim sama, ker menkajo mi poglobitve zmožnosti do tega poklica.

Navzlic tega ostala bi vse jedno vedno srčna Vaša prijateljica, ter se Vas, kakor dosedaj, časi tudi pismeno spominjala. Take in enake misli in občutki me navdajejo in ne dajo miru odkari sem udobila zadnje Vaše pismo, v kojem, kakor pravi in odkritosrčni prijatelj izrekate Svoje mnenje o moji osebi. Rešite me Vi neprijetne muke.

Vaša vedno zvesta «Lina».

Gospod Pajk mi je nedavno pisal da je Njegova supruga hudo bolana. Ubogi prijatelj Pajk, i njemu nij sreča kaj prijazna; kaj ko bi Mu osoda v drugič oropala družico!

Ne, prave, stanovitne sreče ne iščimo meju svet — je nij! —

Pisma dajte vedno na pošto kot ste zadnje dve dali. Z Bogom!

12.

Gorica 24/6 1875.

Srčni prijatelj!

Zakaj ste z malimi besedami Svojege predvčerajšnega pisma mi povzročili dva dneva otožnosti in žalosti koje se je ne morem iznebiti? Zakaj ste mi pisali da, — še misliti ne smem — da bodem Vas dragí, dobri prijatelj izgubila! Jelite da to nejste izrekli iz lastnega prepričanja temuč, ker trpeči na telesu, in to znabiti več kot navadno, trpi tudi Vaš duh, in iz te dvojne boli žalostila se Vam je blaga duša da sedaj domišljavate da bote morali umret? Vi ne veste, kakó trpim, ker vem Vas trpeč. Dasi sem i jaz boleha na duši in telu, vendar veselim se tujege zdravja, tujege

blagostanja, in jako pomilujem in se žalostujem če vem koga v nesreči. — Komaj sem se nekoliko pomirila in udala osodinej volji zaradi neizmerne nesreče koja je gos. Pajku pripetila⁴⁰⁾, pa me Vi spet žalostno razburite se Svojim toženjem.

Zagotavljam Vam, da pretečeni teden sem veliko trpela na duhu bojevaje se s hudim bojem, ki je obstojil z uprašanjem: zakaj živé oni, koji so nepotrební da celó nadležní na zemlji in sopet oni, koji sami smrt prosijo kot rešenik njih bolestij, pa umreti morajo oni, kojeja živjenja je neobhodno potrebno človeškim blagostanju? Jednaka blaga žena, okinčana z vsemi lastnostmi prave žene kakor je bila Pajkova soproga, ali nej obupljiva sama misel da je morala tako za rano zapustiti domače središče, kamor je v gorke ljubezni do svojega soproga in detetov sebi in drugim napravila zemljenski raj? Ona nej več, a ranila je večno srce blagemu možu, koji se bo zastoj oziral po zvesti pogled skrbeče družice; zapustila je sirotkov, kojim nobeden ženski naročaj jim bode nadomestoval srčni materin objem. To sem jaz poskusila in vem, kakó je to hudó. Kako rada bila bi jaz mesto nje umrla! jaz, ki nepotrebná sem stvar na zemlji, ki nobeno bitje, nobena stvar veže me z njo; jaz, ki zapustiti nesreče, žalovanje za soboj nejmam, a jaz še sem tu, še živim sebi in drugim v nesrečo! — A Vi moj Jože, Vi morate živeti! Življenje Vaše je dragocen kamen ki se blišči kot demant mej drugimi zlahtnimi biseri venca ki se svetí na čelo majki Slavi; Vi morate živeti meni in svojim domačim v veselje. Kaj, ali sem jaz reva res obsojena izgubiti vse svoje drage? — Pa saj nej res, da bom kedaj Vam solz lila; jaz iskreno želim, kar se bode i uresničilo, da bom jaz pred Vami rešena zemljenskih muk in da Vi, Vi moj spomin, predno bode izginol iz svetá, ga bote rosili se srčno solzo. —

Lépo se Vam zahvaljujem na ogled za poslane mi slike naše imenitne žene, góspé Luj. Pesjakove, koje sem želela poznati; slika kaže to, kar je gospa. Veselilo me je poizvedeti da je góspá blagovolila sprejeti moje ponižne poklone, veselilo tudi slišati da ne bi jej neljubo bilo stopiti v pisemsko zvezo z menój. Vaši sovetji, gledé tega občila, vem jih ceniti, vendar, prosim, poslušajte moje, iz vsega mojega prepričanja izrojeno mnenje. Glede zmožnosti sem jaz proti góspéj toliko, kakor mali učenec I. razreda proti en učenik viših šol. Ona je tedaj velika v zmyslu duha in jaz sem še majhna, jako mala. Ona šteje vsaj še toliko let kakor jih jaz imam. Ona je tedaj stareja kar vzbujá poštovanje; dalje Ona je góspá, mati, jaz deklé kar me popolnoma od nje oddaljuje. Kakó je tedaj mogoče, da bi jaz bila prva, ki bi meju naji dve upeljala pisemsko občilo, uplela prijateljsko vez? Res je, da je gospa dovolila da jej pišem, vendar, ali vem jaz, kakšno občilo bi izljubilo gospej, do kake meje zaupanja želi najino znanje? Ona, kot gospa, kot višje bitje mora in smé, ako se jej izljubi, to zasakati kakor je njena najljubša volja in jaz moram potem svojih pisem tako voditi, kakor bi izpoznala da je gospejna volja. To je moje mnenje iz katerega se ne dam spreobrniti. Pisali ste mi da bržkone udobimo prihodnje leto «Zvon» kar me srčno veseli. Nasproti pa so ná-me uplivala Vaše besede: da bote dali «Zori» slovo če «Zvon» udobimo. Zakaj tó dragi prijatelj? Kaj bi postalo iz «Zore», če vsi njeni pisatelji bi se jej vtegnili ter «Zvonu» se udali? Morala bi umreti; kar pa ne bi «Zori» v sramoto bilo temuč Slovencem ker «Zora» ne objavlja se sama. Žalibog da «Zora» ne bode dolgo za «Zvonu» živila, vendar prijatelj, pustite naj «Zora» neha zaradi materjalne podpore in ne zaradi pomenkanja pisateljskih moči; to bi bilo častneje. Vsaj en pesnik kakor Vi, zamore podpirati dva časopisa! —

Jaz hčem upati da Vas to moje pismo udobi radovaje se vže poprejšnega zdravja. — Ne zabite mi ljubó pozdraviti Svoje sestre, slednjič i Vi srčne pozdrave sprejmite od svoje

Line.

Torek in sreda prihodnjega tedna nejsem doma; ne pišite mi o una dva dneva!

⁴⁰⁾ Pajkova žena Marička je umrla 1. junija 1875.

Dragi moj!

Zadnje Vaše pismo našlo me je v — postelji. Za v postelji bolana nejsem bila še nikdar ko baš sedaj. Morala sem se najbrže kamo pregreти kar me je privezalo osem dni v posteljo in ravno v onih dnevih kojih sem menila jih svobodno preživeti v ljubljenem Solkanu. Svojeга goda dan (29 Junija) bil je záme slab dan, da nikédar takó. A zdaj ko Vam pišem je vže spet dobro, in, da resnice govorim, tako dobro se vže dolgo nejsem počutila ko baš sedaj. Kratka, pa silna bolezen ozdravi premnogokratí človeka drugih vedno mu spremljajočih manjših bolezni. Nečem to o sebe trditi — saj nij mi življenje takò drago da bi hrepenela po zdravju — a reči vendar ne morem da mi je slabo, ko se dobro počutim. Sva simpatizirala, dragi prijatelj, Vi in jaz obenem bolna!

Bolni moj duh je pogosto uzletel k Vam pogledati, kako se počutíte, česa učinjate, če se me spominjate i. t. d. in vselej, v meni se vrnivši, poročal mi je da Vam je bolje, da se me spominjate, in jaz sem verovala in bila vesela. A duh velikokratí goljufjá človeka, ker mu navadno predočuje kar človek želi in hrepeni. Zavolje tega ne zabite, prosim Vas, kaj mi odpisati kako se počutíte, a bodite mi resničen: ne prestrašite me, a tudi ne zakrivite mi ničesa. Ugodnih novic pričakujem in bog naj mi takovih dá udobiti.

A pišite mi, če zamorete, malo več kot zadnjikrat. Zadnje Vaše pismo bilo je nevsmljeno kratko in jaz ki pisem Vaših dolgih želim, bilá sem ž njim nezadovoljena.

Pisali ste mi nékdaj, da ste spisali Svojo bijografijo in to v nemškem jezici¹⁷⁾ ter da pride vsak Vaš prijatelj imenovan in narisán vá-njo. Ste-li morda v njo znamenili i dobo v kojoj sva se midva spoznala? Ste mene tudi imenovali za Svojo prijateljico?

Da ste biografijo pisali v nemškem jezici, je meni uganjka, koja ne morem rešiti¹⁸⁾. Nijma li slovenski jezik dovolj besedij da bi uredno napisovale Vaših grenkih ur bridkost pa slatkost blaženih, nejste-li Vi Slo v e n e c, da ste izbrali nemški tuji jezik kot narisnik Vašega živjenja? —

Ste-li čitali v predzadnej številki «Novice» nekov članek o «ženskej odgoji» to je o slovenskih žen¹⁹⁾? Pisatelj ovega članka želi, da bi Slovenke si ustanovile svoj list, kakor ga imajo Rusinje in Čehinje, želi da bi ta bodoči list bil uredovan od gos. Pesjakove ter da bi se imenoval «Slovenka». Res lepa misel in želja ko bi zamogla se uresničiti a ostala bo žalibog le «pijum desiderijum». Stoletje, v kojem živimo ne bo učakal slovenski list uredovan o s a m i h Slo v e n k. Kaj pa vi menite o tem?

Gospoj P. nijsem pisala, uzroki so Vam znani.

Ubrala sem uže spet polo papirja pesem koje pa Vam jih bodem poslala v pregléd, ko bote spet okrévali in ko bote Vi dovolili. Pajk mi vedno piše naj mu pesmi pošiljam, in jaz mu jih pošiljavam pa ne vem kaj učinja ž njih. Sedaj jih ima 15 mojih koje bodo najbrže izšle v «Zabavniku».

«Moji ljubi Vas pozdravljajo», ste mi zadnjič pisali. Kedó so ti «ljubi»? Dosedaj govorili mi nijste ko o Svojej dobri sestri ter mi o njej poročali pozdrave, je-li še kedo iz Vaše družine, ki pozna me in se me spominja? Bi-li Vaša mamka tudi me poznala? Preveliko veselje zá-me.

Udobili smo v Gorici izvrsten fotograf ki zadene človeka kot živega. Jedna moja prijateljica, ki zapusti Gorico, zahteva mojo sliko in ker nijmam zadnjih slik nobene

¹⁷⁾ Več o tem glej v «Lj. Zvonu» 1920, str. 655.

¹⁸⁾ Zaradi nemških pesmi in nemškega pisanja je Cimpermana tudi Pajk ostro prijemal.

¹⁹⁾ V «Novicah» l. 1875, 7. julija je na str. 225 neki —a— pod naslovom «O naši ženski odgoji» priobčil «Dobrovoljen epistel našim gospem in gospodičnam». V njem nasvetuje ustanovitev s l o v e n s k i h deklških zavodov in ženskega lista.

več, ne ostane mi družega ko da se spet dam fotografirati. Pojdem pa pri omenjenem mojstru in jedne udobite i Vi toda s tem pogojem, da uno, koje imate, postane lastnina Vaše sestre.

Ostanite mi vedno prijazni; skrbite za dobro Svoje zdravlje; razveselujte me kar Svojim pismom in bodite presrčno pozdravljeni

od Svoje

Line.

Na 18 smo vžé, a jaz še «Zore» nijsem udobila.

14.

Gorica 20/7 1875.

Dragi moj!

Ker ste mi prijaznjivo dovolili da Vam svojih pesni pošiljam, Vam jih kar denes oddám, ker jih ravno imam vžé napisane. —

Oprostite ako Vam pesni denes ne na listke napisane pošiljam, kakor ste želeli, ker mi čas ne prepušča jih prepisati. Popravljite jih pa kádar Vam ljubó, sile nij.

Srčno me veseli, da ste spet okrevali in upati hčem, kot i sami upate, da i una nova prikazen bolezní bode kar izginola.

Hvala za Vaše pismo, hvala za pozdrave Svoje prijateljice, ali bi ne zamogla izvedeti ime te, ki se me spominja?

Prihodnjič kaj več.

Vam in družinci Svoji moje srčne pozdrave!

Vaša

Lina.

GABRIJAN IN ŠEMBILIJÁ. (Dr. Ivan Lah.)

Povest o močnem vitezu Gabrijanu in lepi devici Šembiliji, kakor jo je napisal otec Remigij iz reda malih bratov na svetem otoku Lakijanu, kjer se je godila ta povest).

(Nadaljevanje.)

Med njimi bil se tudi Gabrijan.
In vitezi so križe dvigáli,
in vžigáli pogum obupaním,
ki v težki borbi so omagáli,
in spet so dvignili se križarji,
spustili v beg so se neverniki
in sled grobov je kazal slave pot,
ki mnogi že hodili so po nji,
in tam leže pozabljeni. Tako
zagledali nekoč so z daleka
tam mesto sveto pred seboj; tam stal
je sveti hram svetal in kupole
so zlate pod nebo se dvigale
s polmesečem; v zidovju pisanem
ležalo mesto je kot skrit zaklad,
kot biser zlat obdan od kamenov,
in vrh zidov se stolpi dvigajo
od žarkov solnca vsi obžarjeni
in čuvajo skrivnosti svete v njem...
Jeruzalem! O mesto mest! Pokleknili
so vitezi utrujeni na tla
in ga pozdravljali: Pozabljena
je bila težkih dnij bolest, A tam
ponosno rdeči prapor plapola

in vrh zidov se meči bliskajo
nevernikov, ki čakajo, da se
z bregov približa vojska križarska.
Obstali so na bregu vitezi,
stopili s konj, zavili praporc,
polegli so po tleh in šotore
so razprostrli, da počili bi
od pota dolgega in čakali
trenutka pravega, da pride dan,
ko dvignejo se z novimi močmi
in planejo na boj pripravljeni.
Prešli so dnevi, tedni, meseci
in glad je zadivjal med četami,
bolezní so morile križarje,
zavladala je smrt in trumoma
so v taboru umirali. Nikjer
ni bilo resne pomoči. Zaman
so gledali čez plan, odkod prišla
v pomoč bo nova vojska križarska;
a daleč je ležala ona stran,
od koder so prišli, onstran morja
in daleč bila je do doma pot —
in zdelo se je, da zapustil jih
je Bog in svet. In trudni njih pogled

umiral je od žalosti v zasmeh sovražnikov, ki z mestnih so zidov izzivali na boj in gledali umirajočo vojsko križarsko. In solnce rdeče žgalo je čez dan, — noči brezkončne, in nikjer zdravil pekočih ran, le vzdih je tisočer šel skozi noč do zvezd, zaman, zaman. In Gabrijan je čutil to boleost in stiskal pest neutrujeno. In meč se zdel mu je odveč. «Zakaj, o Bog, pripeljal nas si v sveti kraj, če tu umiramo naj brez sledu, in vse, kar bilo je, izginilo je v nič. Glej, o Gospod, v puščavi tej brez cest ne vemo več naprej, kod vodi pot in kam in sram nas ili je nazaj, ker v srcih naših je zavest, da mi smo križarji, prišli iz daljnjih mest, da bijemo se za nebeški raj, za tvojo slavo, čast, da vrnemo, kar bilo tvoja je posest. In vsak iz nas je zvest vojak, ki se bori za sveto stvar. In kam, sedaj, o Bog, razkrij nam pot do zmagе, reši nas nadlog in smrti, glej, za tvojo čast se bijemo in za oblast. O kje si zdaj, mogočni nas zapovednik!» In vsklik obupen mu je šel iz ust. In čutil v sebi moč veliko je, da zdrobil kamen bi s pestjo. «Naprej,» mu klical glas je v srcu, «zdaj je čas, potegni meč in pojdi v boj in za teboj se dvigne vojska križarska.» In planil je kot lev in se zagnal med čete križarjev utrujene: «Naprej, junaški križarji, na boj! Naj čakamo? Čemu umiramo? Dovolj brez zmag je krog in krog grobov, kdor je junak, ne čaka, da z zidov zapoje rog, on vzame sam svoj plen iz rok sovražnikov. Tam mesto je in tu smo mi, in mi smo križarji, ki smo prišli na boj, ne da le sled grobov pustimo za seboj. In v nas božanske so moči! In glejte, tam je božji hram in čaka nas». In vsi zganili so se križarji, za njim planili so in stari vitezi zajahali so konje s prapori in šli so proti mestu svetemu: zagledali so jih neverniki in zrak napolnil je puščic nebroj, kot roj mušic strupenih pikale

so v svetlojasne ščite križarske. Iz mesta vdrli so sovražniki in boj krvav nastal je sred poljan, a Gabrijan je stal med prvimi, ki sekali so pot do mesta svetega in rane sekali sovražnikom, ki kupoma so padali na tla — in vstrepetalí so neverniki in se spustili v beg. Naprej, naprej! In boj divjal je, da se nagnil dan je na večerno stran, in rastli so krog mesta križarji, kot vstajali bi iz grobov, in več in več je bilo čet, žvenket orožja, jek rogov povsod odmeval je in vrh zidov nastal je krik in vik in hrum in šum: okrog in krog bežali so neverniki — prek njih je vodil vojsko Gabrijan, in že se vspenjal je na strani zid, kjer skrit je bil do mesta tajni vhod — in od drugod že čete križarske so zgrinjale se, plezale navzgor — in že je segal z roko Gabrijan po slavni zmagi, — že je slišal vrišč ki polnil mesto je neverniško — že videl prapor je s polmesecem na stolpu tam, in sam do njega pot si sekal je sred vrst nevernikov — in segal že po njem — in glas rogov odmeval zmagoslavno je z zidov premaganih. Takrat stemnilo se je pred očmi njegovimi in pal je Gabrijan; še vskliknil je: Naprej! — In zanj bil boj je dokončan. In glej, pred njim je stal kot žar sveta od sija jasnega obdan, on sam, Zveličar naš, odrešenik, in nanj je gledal z mirnimi očmi krotak, ponižen, blaž, v priprosti suknjici kakor pastir in tihi mir sijal mu je iz lic dobrotljivih, in vzdih le lahen čul se je iz ust — in stal tako je nemo žalostno: kot tih pozdrav prišel je iz daljav in mu v pomoč podajal roko blaženo, in glej, še kri mu tekla je iz ran in je na zemljo kapala. Strmel je Gabrijan in gledal čudoma; krvavo dlan prijel je in dejal: «Zdaj si prišel v to uro slavnostno... ko kri prelival sem za te; o daj, da grem in svojo zmagó dovršim». A on molče se sklonil je nad njim

in rekel s tihimi besedami:
 «Glej kri, ki vas je odrešila vse,
 o vrni se domov, moj Gabrijan,
 prišel je dan za moje viteze —
 postani vitez — zvesti moj pastir.»
 In blažen mir razlil se je nad vse...
 Končan bil boj je pozno v temno noč;
 brez slavne zmaže in brez radosti,
 nazaj so vračali se križarji
 od boja utrujeni in padali
 od ran in z njimi slavni vitezi.
 Pod zidom so ležali ranjenci,

med njimi Gabrijan. Pobrali so
 jih križarji in nesli jih s seboj.
 Tako minil je boj. In vitezi
 so zbrali čete in odšli nazaj
 na kraj morja po potih skalnatih,
 kjer sled grobov je kazal pot in tam
 plegli so in čakali, da iz
 dežel oddaljenih prišla pomoč
 bo rešna njim, ki so ostali še. —
 In Gabrijan je ležal sredi njih
 obdan od ran in vzdih težak samo
 je bil odmev življenja slavnega.

XI.

V samotni tih svoji celici
 v obzidju samostana rabskega,
 na bregu morja adrijanskega
 živela mlada je Šembilija,
 kot bela roža z vrta grajskega
 utršana, ki vene sredi sten.
 Na strmi skali stal je samostan,
 obdan od skalnatih zidov, nad njim
 se dvigal je kamniti stolp, pod njim
 v podnožju staro mesto Rab, ob njem
 zeleni otok, oljčni gaj in log —
 in krog in krog široka morska plan.
 Tu so živele bele nunice,
 ki svet pregrešni zapustile so,
 odrekle se življenju praznemu
 in si izbrale ta samotni kraj,
 da srce svoje posvete Bogu
 in Jezusu in sreči blaženi,
 ki bila tistim je obljubljena,
 ki svetu vsemu se odrečejo
 in nase križ trpljenja sprjemajo,
 da zase in za druge grešnike
 s pokoro si nebesa služijo.
 Tu so živele v svojih celicah
 v molitvi tih in v pobožnosti,
 na trdih tleh klečale so, roke
 široko razprostirale in pred
 razpelom svetim se priklanjale,
 da težko so pokoro delale
 za grehe svoje in za grehe njih,
 ki ne spoznajo božje milosti
 in polni zmot po svetu tavajo
 po potih žalostnih, in nimajo

trenutka časa v svoji radosti,
 da bi na duše svoje mislili,
 na duše svoje in zveličanje,
 ki čaka nje, ki težke boje so
 prešli in svet in sebe zmagali.
 Živele so kot bele lilije
 vsajene v tih vrt in bile so
 kot čiste dušice; vsa blaženost
 nebeška je odsevala iz njih,
 in srca njih v glasovih angelskih
 so pevala; roke povzdignjene
 v molitvi tih v blagor grešnikov
 kot svetle čaše bile so, iz njih
 prihajal vzdih je svetih kelihov,
 oči žareče v skritih plamenih
 in usta njih drhteča v radosti,
 v opojnosti nebes duhtela so.
 Tako živele so kot angeli
 v ljubezni božji združene; pri njih
 je potnik našel tih mir; mornar,
 ki ga vihar je tresčil iz valov,
 zavetje je dobil, in grešniki,
 ki vračali so se domov, pri njih
 so našli milosti in pomoči.
 Zato slovel je rabski samostan
 po svetu daleč naokrog in dan
 na dan prihajali so reveži,
 nesrečniki in bedni romarji
 iskat v svetišče božje milosti,
 ki Bog deli jo vsem, ki v mesto to
 so iskat jo prišli, ker slišal je
 molitve čistih duš in žrtve njih
 sprejel je milostno na svoj oltar
 kot dar devic iz njih izvoljenih.

Kaj je značilno svojstvo ljubezni? — Ljubezen ne pozna pojma pravičnosti: ono bol, ki jo povzroči, občuti pozneje kot kes; ono bol, ki jo pretrpi, pa kot uteho.

Pismo gospodu dr. Glonarju.

Hvaležna sem Vam, da nam objavljate pisma gospe Pavline Pajkove. Rada jo imam.

Še kot otrok sem čitala neko njeno povest v «Slovenskih Večernicah,» spleteno iz realnega življenja in romantike, ki je napravila zelo globok vtis na me. Na samo fabulo se ne spominjam več, samo vem, da sta bili opisani dve deklici, ena zelo dobra, druga zelo hudobna. Ime hudobnice mi je ostalo v spominu. Dora se je imenovala. Najbrž je zato nisem pozabila, ker je bila njena duša interesantnejša, razrovana od viharjev strasti, ponižana od kesanja. Morje bi bilo dolgočasno, da je vedno gladko, s solncem obsijano. Njegova veličanstvenost je v velikih spremembah, katerim je podvrženo. In tudi duša človeška je bogatejša, čim je sposobnejša, da pojmi vse globine in da se vzpne v vse višine. Dostojevski je velik, ker nam je narisal peklo, pa tudi nebo človeškega srca. Enostranost je siromašna.

Ko berem zdaj pisma Pavline Pajkove, mi je tako mila in draga! Zdi se mi, kakor da sem živela ž njo, jo poznala in jo rada imela kakor prijateljico.

Spominjam se na njene aforizme v «Ljubljanskem Zvonu» o ljubezni in prijateljstvu. Takrat sem bila že na pol gospodična in tisti mladenič, ki se je prvi zaljubil vame, je podčrtaval najlepša mesta, da mi povedo, česar se sam ni upal povedati. Poznejše enkrat, ko se mi je stožilo po tistih lepih spomladanskih dneh, duhtečih, nedolžnih in ginljivo priprostih, sem zopet čitala one aforizme in še vedno so se mi zdeli krasni. Vem, da so lepi, in ne samo zaradi milih dekliških spominov, katere mi vzbujajo.

Potem sem bila že prava gospodična in že celo samostojna, ko mi je prijateljica prinesla Pavlininih zbranih spisov prvi zvezek. — Kje si zdaj, davna prijateljica, — ali še živiš in kako živiš, ali lepo? Par lepih besed je ostalo od tebe v mojem srcu, spomin na krasne sprehode, šum mlina na Fužinah. Iz Kranjske gore si bila doma. Pred dvema, tremi leti sem bila tam in v tistih tihih, samotnih, resno molčečih dolinicah, ki jih okrožajo ogromni in prekrasni gorski velikani. In sem mislila nate in vseč mi je bilo, da si doma iz tako lepega kraja. Tam te včasih obiskujejo moje misli, čeprav ne vem, ali si živa ali mrtva.

Da, tisto Pavlinino knjigo sem čitala z vznemirjeno dušo. Moje roke so s spoštovanjem obračale liste, a v meni se je rodila skrivna in ponižna želja, da bi tudi jaz pisala povesti in bi bile tiskane in bi doživela, da držim lastno knjigo v roki.

Davno je to. Čista je bila ona želja, rahla, pohlevna in spoštljiva. Knjiga živi, ko ti že umrješ, in ti išče prijateljev, ko te že ni več med živimi, in morda ti kdaj čez deset ali petdeset let najde, kar si duša najbolj želi: razumevanje.

Vedno sem ljubila knjige. Odkar sem bila v svetu in videla neštivilno ogromnih knjižnic, odkar tudi v moji sobi stoji stotine in stotine knjig, vem, da so tudi knjige kakor kaplja vode v morju. Toliko jih je, da se izgube v množini. In vendar, včasih pade žarek solnca na vodo in spremeni jo v zlato in srebro in drago kamenje. Včasih najdeš knjigo, ki ti je kakor dober svetovalec, uteha, podpora v žalosti, tovariš v sreči, razvedrilo v pustoši dolgočasnih, praznih dni.

Najlepše so knjige, v katerih najbolj čutiš srce in dušo človeka. Nič ni zame lepšega, nič večjega, nič zanimivejšega in ginljivejšega od misli in čvstev človekovih. To me je vedno mamilo in mučilo. Da, tudi mučilo. Kaj se godi v duši najbližjega, najbolj ljubljeneega človeka? V duši moža tvojega in v duši otroka tvojega? Ali veš? Ali veš? Ugiblješ, misliš, da veš, pa ti slučajna beseda tistega, za katerega si domnevaš, da ga najbolj poznaš, izda, da ti je v tistem trenutku neizmerno daleč in tuj, tako strašno tuj! In vendar zopet hitiš za njim in zopet skušaš, da spoznaš in se približaš.

Kdaj je človek najbolj odkritosrčen, kdaj se najbolj razodene, kdaj najbolj brez strahu odgrne svojo dušo? — Morda v pismih, morda v dnevnikih.

In vidite, zato jaz nad vse ljubim čitanje dnevnikov in pisem. Tam čutiš toplino tujega življenja, utripe tujega srca, duhaš cvet tuje duše, če so pisma res odkritosrčna. A to se čuti.

Zato so mi pisma nekaj svetega in čitam jih s spoštovanjem, ki je globlje, čim je pismo bolj odkritosrčno, toplo in neposredno.

* * *

Da, gospod profesor dr. Glonar, čudite se, čudite se! Vi nimate zmisla za ženska pisma in gotovo bo tudi to moje današnje javno a zato nič manj odkritosrčno pismo našlo pri Vas tisti stereotipni, domišljavi, profesorski nasmeh, ki ga tako souražim.

Rekla sem, hvaležna sem, da objavljate Paulinina pisma. — Ampak dva greha ste storili, dva velika greha, katera Vam očitam.

Prvi greh, ko ste v uvodu tako iz neke vzvišenosti, ki ni bila čisto nič na mestu, dejali, da je bila Paulina v svojih pismih preveč odkritosrčna. Tisto, kar je njena največja odlika, njeno lepo hrabrost, to ji štejete v greh?! O, gospod profesor! O, pametni gospod profesor, spoštujem Vaše znanje, Vašo učenost. — Prosim, popolnoma brez ironije! Mozeg, pamet, razum, to je Vaša domena, ampak na duše se ne razumete posebno. Duša je domena ženske in le včasih se zmoti v to carstvo kakšen od Boga izbran možki, pesnik, maziljenec božji, in pové o redkih praznikih, kar me čutimo vsak dan, čeravno nam je redkokdaj dano, da povemo, kar čutimo.

A Paulini Pajkovi je bilo dano, da v svojih pismih razodene svojo globoko in žarečo dušo. A Vi, gospod profesor, namesto da ste se poklonili pred njeno velikopotezno in prekrasno odkritosrčnostjo, Vi ste se

identificirali z gospodom Cimpermanom in zamerjate njej, da je bila blagorodna v darežljivosti svoje duše — a ne njemu, da je to divno darilo, ki ga je dobil, zlorabil, da se malo po moški filistersko in nekavalirsko pobaha! Cimperman je bil bolan in je živel ozko poluživljenje, pa mu njegove provincijalne in žalostne moške baharije niti toliko ne štejem v greh. Bil je tak revež, da ni poznal zlata, ko ga je držal v roki, ampak je mislil, da je to kak ničvreden kinč, s katerim se o sejmu po kramarsko nališpa vaški mešetar, da bi bil bolj imeniten. Ampak Vam zamerjam, Vam, gospod profesor, ki ste imeli prilike, da vendar kaj vidite in doživite in čitate malo več, ko naš stari, ubogi Cimperman! — Kaj so naši kranjski možakarji še vedno tako majhnih suhoparnih duš, tako ozkosrčni in samo v sebe zaverovani? Boli me to, v resnici boli! Če ste že vzeli Pavlinina pisma v roke in jih čitali in objavili, morali ste storiti to z večjim spoštovanjem in tudi z neko ljubeznijo.

Ampak v Vas tiči še velik kos tistih nesrečnih naših filoloških psiholovcev, ki zaradi ene same gramatične pogreške obsodijo na smrt najlepšo misel, najplemenitejše čustvo. Videli ste Pavlinino strašno ortografijo in z naslodo ste jo vrgli v javnost. Namesto da bi bili očistili lepa Pavlinina pisma peg, jih še ovekovečujete spačene in smešno pokvečene.

Nikjer se tako ne dela. Ne na Nemškem, ne na Francoskem, ne na Ruskem, ne na Češkem. Povsod se pisma starih pisateljev za široko publiko slovniško in ortografsko popravijo. Že iz spoštovanja. Le za filologe in iz raritete se včasih tiska kakšno pismo v originalnem tekstu. Dajte najlepšo Župančičevo pesem kakemu jecljavcu, da jo recitira, in vsa njena lepota vam bo žalostno karikirana, sesmešena v parodijo. Tako se mi zdijo ta Pavlinina pisma, kakor ste jih dali natisniti Vi. Človek čita, v duši se zgane nekaj lepega, v srcu zazveni otožna melodija — a spotaknete se nad strašnimi slovniškimi spačami, da vas spreleti, kakor da je nekdo grdo zacvilil. — Čemu to? Jaz, ki sem tudi pisateljica in ki sem napisala na tisoče pisem, se kar stresem, če si pomislim, da bo kdo čez dvajset ali petdeset let objavljaj ta moja pisma z vsemi slučajnimi, slovniškimi in ortografičnimi napakami, v jeziku, ki bo takrat že staromoden, antikvaren in smešen. Vem, da ga pridem iz groba strašit, kdor mi bo to storil. Naj jih lepo popravi in opili! In če morajo imeti tudi filologi svoj poseben užitek, naj tiskajo eno ali dvoje pisem v kakem svojem strokovnem časopisu v ime božje. Za široko publiko pa taka nepopravljena pisma niso, pa niso. A še posebno ne za «Ženski Svet».

Res se po vsebini Pavlinina pisma ravno za ženski list, ki izhaja v Trstu, prelepo podajo. Saj je imela Pavlina toplo in krasno dušo naših Primorč, nemirno in otožno in polno hrepenenja. Ampak ravno zato, ker so objavljena v Trstu, bi jih bilo treba še posebno jezično lepo popraviti in prirediti. Naše primorske Slovenke nimajo mnogo prilike, da likajo svoj domači jezik, pa bi bilo dobro, da so jih ta pisma učila na dvojen način: po vsebini in po zunanji

obliki. In če bode te ta pisma, gospod doktor, v kaki študiji zopet citirali, citirajte jih v moderni slovenščini! Mislim, da bi to želela tudi pokojna Pavlina in vse naše ženstvo, ki ima toliko povoda, da jo ljubi in spoštuje. Saj se vidi skoro iz vsake vrstice naše drage Pavline, kako je obžalovala, da slovenščine ne zmaguje, kakor bi bilo treba. Zakaj ji ne bi očistili malo prašne obleke, da nam bo njena oseba še milejša in obvarovana slednje smešnosti.

Upam, gospod doktor, da ne bode te zamerili mojih očitanjem in da bode te z žentlemensko dobrohotnostjo prebrali mojo pismo. Dovoljujem Vam celo, da se malo — ali lepo! — posmehnete moji ženski obširnosti in Vam moškim tako tuji intimnosti in odkritosrčnosti. — To je zato, ker nisem pisala samo Vam, ki Vas osebno niti ne poznam, ampak malo tudi bralkam našega prijaznega tržaškega «Ženskega Sveta». Da jih obvarujem Vaših naukov o preveliki odkritosrčnosti».

Ne, drage Slovenke, zapomnite si: žensko pismo ni več žensko pismo, če ni odkritosrčno. Izgubi ves svoj čar, vso svojo toplino in vso svojo moč. Samo pišite vedno odkritosrčno o Vaših čuvstvih in o Vaših mislih. Pišite o svoji tugi in o svoji sreči, o svojih zmotah in svojem kesanju, o svojih zmagah in čednostih, o svojem strahu in razočaranju, o težki tesnobi in brezsilnem hrepenenju. Saj pisma se pišejo tudi zaradi sebe samega, kakor ptica poje, voda teče. Laglje vam bo. Včasih bodo Vaša pisma odpirala kakor z zlatim ključem drugo srce, kakor lepa žalostna ali vesela pesem bodo dosegla drugo dušo. A četudi ne bodo sprejeta po vrednosti svoji, nič zato! Ni Vaša krivda, da ste se namerile na drugo gluho dušo, na ničemurno srce. Lepo je vse, kar je lepo darovano, pa če je tudi sprejeto z nerazumevanjem. Kdor je bogat, seje na vse strani plodove svoje duše. Res, mnogo semenja pade na cesto in je pohojeno, pade na kamen in se posuši, a nekaj zrn pade na pravo zemljo, v pravo dušo in vzklije tam in bo rastlo in živel, ko bode te ve že zdavnaj pod črno rušo. Samo lakomnež skopuhari z vsem: z denarjem in s srcem svojim in s pametjo svojo in z dušo svojo. A duša je še vse drugačna, kakor talent zakopan v zemljo. Bolj ko jo stiskaš, manjša je, neznatnejša, bolj trda in mrzla; kakor je več daješ, tako ti bolj raste, tako se bolj bogati. Verjemite mi!

A zdaj Vas vse prav lepo pozdravlja

Vaša

ZOFKA KVEDER-DEMETROVIČEVA.

Materina duša ima poseben dar, da vzgaja instinkt narave v nadnaravnost; zdi se, da ima mati neka tajna poročila od Boga; ona je navdahnjevala pesnike in umetnike že od pruih začetkov človeštva.

Matere čuvajo v sebi veliko skrivnost življenja, božanstvo in resnica se poglabljata v njih. Kjer so matere, tam je vse mogoče.

(G. Kuhnejeva).

Načela o vkuhavanju. (Just Ušaj.)

Umno konserviranje živil, zlasti sadja in zelenjadi, je v gospodinjstvu velike važnosti, ker omogoča ohranjevanje živil za vse leto in še delj, ne da bi se pokvarila. To dejstvo znamo navadno ceniti šele pozimi, ko so naši vrtovi prazni, sadno drevje golo in ko je na trgu le težko in za drag denar dobiti malo sadja in zelenjadi. Kaj bi dali tedaj za košarico črešenj, češpelj in breskev, kaj za butarico špargeljev ali kilogram graha itd.?! Tedaj nam je konservirano sadje in zelenjad res pravi blagor in naslada.

Sadje in zelenjad konserviramo lahko na več načinov, in sicer s sušenjem, z vkuhavanjem, s kisanjem, z močnim oslajenjem in z dodajanjem antiseptičnih sredstev, kakor salicilne kisline, alkohola, kisa itd.

Izmed vseh naštetih sredstev za konserviranje sadja in zelenjadi v domačem gospodinjstvu je vkuhavanje najvažnejše in najprikladnejše. Pri tem načinu konserviranja trpi okus še najmanj. Popolnoma naj se pa opusti konserviranje živil s pomočjo salicilne kisline, ki je zdravju tako škodljiva.

Da bi naše gospodinje ne konservirale živil samo po predpisanih receptih, ki so tuintam tudi dvomljive vrednosti, temveč da bi jih pri tem delu vodil razum in lasten presodek, hočem na kratko očrtati osnovna načela vsakega konserviranja, zlasti pa vkuhavanja.

Kvarjenje živil povzročajo majhne, s prostim očesom nevidne glivice. Te potrebujejo za svoje življenje organskih snovi, iz katerih — kakor je znano — sestojijo naša živila, vodo, primerno toploto in zrak. Ako torej odtegnemo živilom vodo, kar se lahko zgodi s sušenjem ali pa tudi z dolgim vkuhavanjem, nadalje z močnim osoljenjem ali pa tudi oslajenjem, preprečimo glivicam razvoj in s tem tudi kvarjenje živil. Isto dosežemo, ako iz živil izženemo zrak, kar se zgodi z vkuhavanjem v zaprtih kozarcih, ali ako hranimo živila v močno zmrzlem stanju (amerikansko zmrzlo meso).

Glivice so rastline. Uničiti jih more velika vročina, ker so živa bitja. Od 10 minut do ene ure trajajoča toplota pri 60°—110° C zadošča, da jih uničimo. Seveda ne smejo priti ta živila, ki smo jih vkuhali, več v dotiko z zrakom, v katerem se nahaja vse polno takih glivic. Te bi povzročile ponovno okuženje.

V ta namen nam dobro služijo kozarci, ki se dajo po končanem kuhanju in dokler so živila še vroča, hermetično zapreti; to se pravi tako zapreti, da ne more zrak več vanje. Take kozarce in tudi posebne lonce z dvojnimi dnom in potrebnim toplomerom, v katerih je mogoče z živili napolnjene kozarce vkuhavati, izdelujejo razne tvrdke. Izmed teh sta najbolj poznani tvrdki «Rex» in «Weck». Kozarci pa morajo biti vsekakor iz napihnjenega in vliatega stekla, ker drugače prav radi počijo pri vkuhavanju.

Vkuhavanje v takih kozarcih nam nudi mnogo prednosti. Delo nam je zelo olajšano, dober vspeh je zagotovljen. Stroški so primeroma majhni, ker oslajanje s sladkorjem ni neobhodno potrebno in se lahko tudi popolnoma opusti. Navadno se pa sadne konzerve le toliko osladijo, kolikor je za dober okus potrebno. Najgloblje je treba seči v možnjo le pri nabavi potrebnih kozarcev in lonca za vkuhavanje; vendar se v ta namen obrnjeni denar obilo izplača, ker se ti kozarci lahko rabijo leta in leta.

Vkuhavanja samega nečem opisovati na tem mestu, ker se v naših knjigarnah dobi slovenska knjiga, ki je izšla izpod peresa odličnega strokovnjaka M. Humeka pod naslovom «Sadje v gospodinjstvu» in stane 7.— L,

	IZVESTJA	
--	-----------------	--

Za našo deco !

Sveže zelenje po gozdocvih, bujni cvetovi po travnikih oznanjajo povratek solnca, življenja, radosti — blede obrački, onemogla telesca naše mestne dece pa napovedujejo hiranje, tugo, bolezen. Jadno dete že misli na oni dan, ko se zapro za njino šolska vrata; misli pa tudi, da li se mu potem odpro gostoljubna vrata onega plemenitega dobrotnika, kateri mu je lanske počitnice rešil zdravje, morda življenje, morda celo dušo! Poleg tega deteta pa stoji še nebroj otrok, še bolj onemoglih in bednih, ki niso nikoli pogledali preko prašnega mestnega židovja, ki jim je nepoznana svoboda narave, nepoznana priprosta tečna hrana, nepoznana lepa pri-srčna beseda tuje matere.

Mati in oče, živeča daleč od našega prahu, daleč od naše bede, je li vajino srce še tako mehko, počno sočutja in požrtvovalnosti, kakor je bilo pred letom? Ali še živi usmiljenje v najini plemeniti duši, čeprav je bila morda ranjena od nevhvaležnosti lanskega varovanca?

* * *

„Žensko dobrodelno združenje“ v Trstu bi tudi letos rado poslalo na deželo več slabotnih otrok. Z najprisrčnejšo prošnjo se obračamo do vseh lanskih in tudi do nepoznanih dobrotnikov, naj sprejmejo enega od teh otrok za počitniški čas. Poslale bomo samo slabotno deco, a ne bolne. Kdor more ustreči naši prošnji, naj javi to našemu poverjeniku v svojem kraju ali pa naj sporoči naravnost našemu društvu (Trst, centro, casella postale 384). Omeni naj tudi, če želi dečka ali deklico in kakšne starosti (6 do 14 let). Kdor bi rad lanskega otroka, naj nam javi tudi njegovo ime.

Odbor „Žen. dobr., udr.“

DRUŠTVENA POROČILA

«Splošno slov. žensko društvo» v Gorici je imelo letošnji občni zbor 30. marca. Iz odborniških poročil je razvidno, da je društvo prav pridno delovalo. V prometu je imelo L 44.846/30. Vir dohodkov so bili prostovoljni darovi, nabiralne pole, prebitki prireditelj, buffeta, ustanovnina in članarina ter ukovina. Društvo je vprizorilo Ribičevo igro «V kraljestvu palčkov», s katero je gostovalo tudi pri Sv. Luciji in v Dornbergu; več predavanj za članice, društveni ples, plesne vaje, tečaj za ročna dela, šivanje in krojno risanje ter tečaj za francoščino. Udeležilo se je razstave ročnih del v Trstu. Siromašni deci je priredilo božičnico, Miklavžev večer ter pogostitev o priliki prvega obhajila; vzdržuje 2 siroti v «Slov. sirotišču» ter tudi med letom redno preskrbuje kakih 10 otrok z obleko in obualom.

S svojim delovanjem zasleduje društvo dvojni cilj: pomagati naši siromašni deci gromotno in duševno, pomagati tudi materam iz revnih slojev z odprtim srcem, radodarnimi rokami in dobrim nasvetom.

Gospodarska oskrbovalnica sv. Marte. Ker zakonit italijanske države ne priznajo pravila društva, kakor je bila «Zveza Marijin Dom», ki je kot društvo obstajalo pod prejš-

njo vlado, se je pretvorila v zadrugo, katero edino pripozna it. zakon. V zadrugo: «Gospodarska oskrbovalnica sv. Marte» se sprejemajo poleg članic M. D. tudi druge osebe, ako plačajo predpisani delež in se podvržejo pravilom zadruge. Zavod sv. Nikolaja, ki je do povojnega leta sprejemal brez razlike vsa dekleta, iskajoča službe, je tudi prenehal. Pač pa nadaljuje njegovo delo zadruga, toda z razliko, da sprejema samo zadrugarice.

Tudi letos se je vršila v prostorih M. D. pustna zabava z dvema šaloigrami in z nekaterimi pevskami točkami. Za društvenice je bilo še par poučnih predstav.

PO ŽENSKEM SVETU

Jugoslovenski ženski pokret v Ameriki. V koloradskem mestu Denver imajo Jugoslovenke svoj «Ženski klub», ki pridno prireja predavanja in seznanja ameriške sestre z našim ženskim delom. Ker je tam mnogo Srbkinj, ki le slabo poznajo svoj materinski jezik, ima društvo tudi tečaje za srbščino.

Potovalne učiteljice za gospodinjstvo v Ameriki. V napredni Ameriki se čimdalje bolj pospešuje tudi pouk žensk izven mest o modernem načinu gospodinjstva. V to svrhu ima vsaka državna poljedelska vi-

soka šola poseben odsek, nekako kot ljudsko vseučilišče. Ta odsek ima uslužbene izučene in izkušene ženske, ki se imenujejo gospodinjske učiteljice. Njihova dolžnost je, da potujejo po deželi in z nazornim podukom dvignejo ženstvo na višjo stopnjo gospodinjstva. Gospodinjska predavateljica za ženske izven mest odgovarja nekako okrožnim potovalnim poljedelskim učiteljem, čijih naloga je, da dajejo nasvete farmerom.

Gospodinje na deželi dobivajo od predavateljice ne samo informacije glede gospodinjstva v ožjem smislu besede, nego tudi gledé sorodnih poslov, kakor n. pr. o gojenju perutnine, o vrtnarstvu, o pripravljanju konzerv, o izdelavanju masla in sira, o tkanju, izdelavanju košar, o negovanju in prehrani dojenčkov itd. Predavateljica pokaže gospodinji, kako naj preuredi slabo urejeno in premalo razsvetljeno in zračno kuhinjo, kako naj z malim stroškom uvede jednostavna popravila na pritoku in odtoku vode, ji priporoča razne hišne stroje, s katerimi si olajša gospodinjski posel. Šivanje je največji problem farmerske žene. Tudi v tem oziru ji podaja predavateljica nazorni pouk v krojenju, barvanju in moderniziranju starih oblek ter tudi o raznih šivalnih metodah. Predavateljica sicer ne more priti v vsako hišo, vendar ona organizira v vsaki občini ženske krožke v to svrhu in potom teh prihaja v stik z vsako posamezno ženo, ki želi njenega nasveta. Na ta način prispeva gospodinjska predavateljica k boljšemu družinskemu življenju, ker zbira okolo sebe mnogo ljudi, ki se tedaj med seboj spoznavajo in približajo, kar vodi do ozjega družabnega in zabavnega življenja, a to je za ameriške vasi, velikega pomena. Predavateljica vzgaja posebne lokalne predavateljice, ki pokažejo za ta posel največ zanimanja in smisla. Ona prireja ljudska predavanja v važnejših in dostopnejših središčih, a od časa do časa tudi male razstave o gospodinjstvu, na katerih se razstavijo vse najmoderneje in najpraktičnejše gospodinjske potrebščine. Razen tega imajo ženske pravico, da se obračajo direktno za vse močgoče informacije ali na departement za poljedelstvo ali pa na državno poljedelsko visoko šolo.

To praktično ameriško žensko ustanovo bi kazalo uvesti, četudi v manjšem slogu in začetkom morda le na privatno inicijativo, tudi za naše ženstvo. Naj veljajo te vrstice v premišljevanje in uvaževanje kompetentnih faktorjev in ženskih organizacij.

—k.

Odvetnice v Nemški Avstriji. Zadnjič smo poročale o prvih odveticah v Jugoslaviji. Sredi januarja t. l. je pa na Dunaju ob enem s svojim bratom položila odvetniški izpit ga. dr. Marijana Beth roj. Weisl, žena evanĝeljskega bogoslovneĝa vseučiliškega

profesorja dr. Betha. To je prva odvetnica v Avstriji.

Prva odvetnica na Poljskem. Ga. Roža Lukovska, ki je dovršila juridične nauke na univerzi v Poznanju, je otvorila v Lodzu odvetniško pisarno.

Prva ženska duhovnica na Angleškem. Te dni je prejela v Londonu prva ženska duhovniško posvečenje. Bila je to dgč. Mauderoydent. — Kakor znano, je tudi med katoličani struja, ki zahteva za ženske duhovniško posvečenje, utemeljujoč to s potrebami novega časa, ko izobrazba komplicira duše in more žensko popolnoma razumeti le ženska. Cerkveni krogi na splošno to zahtevo odklanjajo, dasi so za to, da dobe ženske nižja posvečenja za izvrševanje dušnopastirske službe, ne pa mašništva.

Prva katoliška veroučiteljica na Čehoslovaskem. Vsled velikega pomanjkanja katoliške duhovščine je bila v Kraljevem Gradcu imenovana za katehetinjo neka učiteljica, ki je preje na konzistorialnem uradu položila odnosni izpit. Dobivala bo cnako plačo kakor moški kateheti.

Žene za varstvo otrok in mladoletnih oseb. Zadnjič sem poročala o tozadevnem gibanju v Italiji. Tudi v Nemški Avstriji pripravljajo preosnovno kazenskega zakonika. Tem povodom je Društvo za ženske politične interese na Dunaju dne 15. jan. 1924. sklicalo shod, na katerem se je zavzelo za to, da novi kazenski zakonik v čim največji meri poskrbi za varstvo otrok in mladostnih oseb proti nravnim zločinom odraslih. Shoda se je udeležilo ženstvo vseh strank in bilo v svojih zahtevah popolnoma soglasno. Shod je vlado nujno pozval, naj preosnovno kazenskega zakonika kolikor moĝoče pospeši, ob enem pa najde pota in sredstva, da se nravni zločini nad otroci in mladostnimi osebami že sedaj najstrožje preganjajo in kaznujejo.

Moderen znanstvenik o ženi.

Znameniti nemški biolog, vseučiliški profesor dr. Muckermann, prireja o svoji stroki velika predavanja za široko javnost po vseh velikih nemških mestih. Povsod ga hite poslušat tisoči in tisoči iz vseh stanov, ki jih s svojo čudovito besedo docela osvaja. Muckermann je popolnoma moderen znanstvenik, pristaš razvojneĝa nauka, ki je prišel do svojega znanstvenega prepričanja temeljem dolgoletnih raziskavanj v svojem lastnem laboratoriju. Po stanu je jezuit, kar daje njegovim izjavam tem večjo vrednost. Ta moĝ se v svojih predavanjih o postanku in razvoju življenja, o vplivu prednikov na usodo novih pokolenj itd. opetovano dotika tudi ženskih problemov. Tozadevne njegove izjave so za ženstvo dragocene, zato naj jih prinese tudi «Ženski Svet». (Posnemamo jih po vrsti njegovih predavanj v Gradcu meseca februarja t. l.).

Govoreč o razvoju celic temeljem svetlobnih slik, zaključuje dr. Muckermann svoja izvajanja: «Kar smo tu videli in spoznali, nas mora navdati z neizrekljivim spoštovanjem pred naravo, pred tajnimi človeškega postanka. To spoštovanje naj bo tako veliko, da preide tudi v jezik. Potem bodo pojavi, ki se, žal, kažejo tudi v akademičnih krogih, izginili. Nam treba spoštovanje nasproti ženi, pa najsi bi bila tudi nevredna, najsi tudi ne bi odgovarjala idealu. Treba pač misliti na ideal in materinstvo nad vse visoko spoštovati. Ne smemo dopuščati, da se zasmehovaje kaže na matere, ki nosijo dete pod srcem. Vsi smo otroci svojih mater, zato nam bodi vsaka žena častiljiva.»

V predavanju, v katerem Muckermann odkriva pogubni vpliv pijanstva, spolnih bolezni in drugih ljudskih šib na potomstvo, pravi: «Danes moramo bolj nego kdaj prej misliti na zdravo, na nravno trdne. Pač skrbimo za bolne in jim pomagamo, toda zdrave matere pustimo lakote umirati.» (Dr. Muckermann je ustanovil plemensko-higijensko družbo, ki ima namen, nravno in gnotno podpirati mlade zdrave matere.) Muckermann brezpogojno obsoja dvojno moralno: «Mladi mož zahteva od mladenke, da je čista in zvesta. Ali naj mladenka ne pričakuje enakega od svojega ženina, žena enake zvestobe od svojega moža? Nikdar ne dosežemo odrešenja žene, ako ljudstvo brez pridržka ne prizna istega nravnega zakona za oba. Enakovredna si stojita mož in žena drugi proti drugemu. Za narod bodočnosti je trajni zakon med enim možem in eno ženo načelno pravo. V vsakem drugem zakonu je otrok neljub gost. Kjer ljubezen svobodno gospodari, se ne rodi toliko otrok, da bi nadomestili svoje lastne starše. To je začetek umiranja narodov. Tudi nezakonskemu otroku in nezakonski materi velja vsa naša ljubezen. Ničče ni čisto brez greha. Ne kamenjamo ljudi, ki so se izpozabili, ki pa pošteno iščejo poti nazaj. Ljudje so zadovoljni, da je le proclenje v redu in najsi tudi mati tajno umori svoje dete, da obvaruje družino pred sramoto. Če pa svoje dete donese, svojo krivdo poravnava, se razburjajo. Ali ni 45% prvorojenih spočetih pred zakonom? Nezakonski otrok je nedolžen. Ne bi ga smeli v vseh listinah pribiti na sramotni oder. Ostane naj z materjo združen, da ta ob njem duševno ozdravi. Zapeljivec pa naj vsekakor zadosti za svoj čin s prisilnim delom.»

Prof. Muckermann je pristaš načela, da naj zaročenci pred poroko obojestransko dokažejo svoje zdravje temeljem zdravniškega izpričevala.

O splošni in posebej ženski vzgoji pravi prof. Muckermann: «Človek bodi v večji meri zvezan s svežo, prosto, živo naravo, deklice se giblje na vrtu in v kuhinji. Bolj

nego kdaj naj se mladina udejstvuje v domačem delu. Nobeno delo ni prenavadno, da le ne presega otrokovih moči. Čtivo bodi dostojno, toda ne dolgočasno. Nabožna književnost v dolgočasni obliki je naravnost škodljiva. Važna je temeljita priprava na poklic. Ne moremo biti proti ženskemu študiju, pač pa proti enakoličnemu študiju za dečke in deklice, proti skupnemu športu in zletom. Deklice se pofantijo, dečki poklekljijo. Zlo je, ako učinek spolov na daljavo trpi vsled občevanja iz neposredne bližine. V dobi dozorevanja naj dekliski študij prekine gospodinjstvo. Kasneje naj deklice, če so dani pogoji, nadaljuje študije do najvišjih stopenj.»

Kako se je Lenin poročil. V arhivu krasnojarske policije so našli listino, tičočo se poroke Mihajla Iljiča-Lenina z Nadeždo Konstantinovno Krupsko.

V tistem času je bil Lenin interniran v Ledeni Vodi, malem sibirskem mestecu. Neka dne prideta v tabor kot kaznjenki Nadežda Konstantinovna in Olga Ivanovna Križanovska, obe komunistki in obsojeni v sibirsko prognanstvo. Krupskaja, ki bi bila morala iti v notranjo Sibirijo, je vložila prošnjo, da bi smela ostati v Ledeni Vodi, kjer je bila tretja postaja na njenem križevem potu. Ugodili so njeni prošnji pod pogojem, da se mora tekom enega tedna poročiti s kom izmed progancev. Tako je namreč bil običaj v Sibiriji. Nadežda je sprejela pogoj in si izbrala za ženina Lenina, pa tudi Lenin je takoj privolil v zakon z Nadeždo, ki je bila za komunistične ideje prav tako vneta kakor on sam. Svatba se je vršila tiho, brez hrupa in slovesnosti, kakor je pač bilo predpisano za progance.

MATERINSTVO

Otrok in šola. Menda je že v človeški naravi, da si človek želi vedno: le hitro, le čim prej! Opaža se to osobito pri mladih in tudi ne več mladih stariših. S kako nestrpnostjo pričakujejo, da napravi otrok prvi korak sam! Ponekod postavljajo otroka že s šestim mesecem na noge, češ, glejte, kako je čvrst, kmalu se spusti in pojde. In ko prestopi sam, to je veselja! Toda po par dneh mine že to veselje in se hlasta za čim novim. Otroka uče vsakovrstne «kunšti», da ga razkazujejo in občudujejo. Nekatera mati uči otroka s četrtim, petim letom črk, pisanja in čitanja ter je vsa ponosna, če more otrok načekati kak šepav i. Kako je vse to nespametno! Do šolske dobe naj se otrok razvija telesno in duševno brez vsake sile, naravno in igraje. Mati naj ga pač vodi s seboj v naravo, naj mu pripoveduje kratke lahko umljive povesti, naj ga uči spoznavati narodo, da mu odgovarja na vprašanja, kako se zove to ali ono. Otrok se bo razvijal telesno in duševno, ne da bi se trudil njegov spomin, ne da

bi se otrok mučil. Do šolske dobe bodi otrok svoboden, brez skrbi!

Tudi za vstop v šolo se nekaterim starišem preveč muči. Otrok ni še dovršil 6. leta in vendar poskušajo na vse načine, da ga spravijo še isto jesen v šolo. Take otroke navadno pokažejo zdravniku, ki tako le od daleč pogleda otroka, pa razsodi, je li sposoben za šolo ali ne.

O tem pa bi morala vedeti najbolj mati, ki ima otroka vedno pred očmi. Če je dete telesno slabotno, ako tudi je duševno razvito, ga imej doma še eno leto ter glej, da ga med tem časom okrepčaš. Samo Bog ne daj, ko bi ga hotela krepčati s alkoholom. Alkohol je strup, ki deluje uničujoče na otrokove možgane. Če daš otroku alkohola, ti postane začasno živahen, vesel in rdeč; a kakor hitro neha alkohol učinkovati, postanejo otroci topi, navadno zaspe. Otroci, ki se navajajo na uživanje alkohola, so nervozni, čmerni in sitni. Alkohol je za otroka strup, pa bodisi v katerikoli obliki, tudi v preparatih, kjer je mešano vino z železom. Ako potrebuje otrok za svojo kri železa, naj napravi zdravnik recept brez alkohola.

Da okrepčaš svojega otroka, daj mu redne in tečne hrane! Mleko, vse mlečne jedi, jajca, zelenjava, surovo maslo, riž, sadje in včasih meso: evo, to je izvršna hrana. Navadi otroka, da je samo ob uri; ako teče vsak trenotek po kruh, mu ne gre v slast kosilo in večerja. Daj otroku jesti petkrat na dan in glej, da ima tedaj dovolj. Na ta način ti bo uspeval otrok najbolje, ne pa, ko se bodo povsod valjali ostanki njegovega kruha in ko se bo pri kosilu ali večerji kremžil in izbiral. Ko bo otrok telesno dovolj krepak in duševno zadosti razvit, še le tedaj ga daj v šolo.

Na šoloobveznega otroka je treba posebno paziti. Če sedi po več ur v zaprtem prostoru, pošlji ga ven, da se potem naužije čistega zraka na planem. Ko piše naloge, pazi, da sedi pravilno, da ne gleda preblizo, da ne piše v mraku ali na solncu.

V tem času je največja nevarnost, da se mu skrivaj hrbtnica, ako ne sedi otrok pravilno, ali če nosi knjižice v roki in vedno na eni strani. Najbolj higijenični so platneni nahrbtniki, ker se z njm razdeli teža na vse telo. Seveda ne sme biti tudi nahrbtnik pretežak. Pred mnogimi leti že je brandenburški provincialni šolski kolegij določil, da ne sme šolarčkov nahrbtnik presežati osemke skupne telesne teže.

Posebne važnosti je spanje šolskih otrok. Otroci od 7.—9. leta morajo spati 11 ur, od 9.—12. 10 ur, a od 12.—14. leta potrebujejo 9—10 ur spanja. Slabotni in malokrvni otroci potrebujejo več spanja nego čvrsti in zdravi. Nikdar ne smeš otroku kratiti spanja, pa bodisi, da ga siliš k učenju, ali da ga vodiš v gledališče in na zabave. Ako je otrok zjutraj lepo spočit, gre vesel in zadovoljen na delo, ako je pa nenaspan,

je čmeren, razdražljiv in ni dovzeten za učenje. Zato, stariši, privoščite otrokom dovolj spanja, ponočevanje je za deco kajpada še bolj nezdravo nego za odrasle ljudi!

Marica.

HIGIJENA

Človek potrebuje manj hrane. Pred več leti je predaval profesor Russel Chittinden na zborovanju «National Academy of Sciences», da je s poskusi dognal, da zavzije človek povprečno dvakrat, trikrat več hrane nego mu je treba, da se ohrani duševno in telesno čil in krepak. Poskušal je na svojih kolegih, profesorih istege zavoda, na dijakih in vojakih. Polagoma jim je odjemal vsak dan nekaj hrane, katera vsebuje beljakovine, n. pr. meso, ne da bi radi tega pomnožil drugo vrsto hrane. Koncem njegevih poskusov, ki so trajali 6 mesecev ali celo leto, so bile vse osebe popolnoma zdrave; telesna teža se ni zmanjšala, telesne moči in mišice so se ojačile, baš zato, ker človek ni jedel preveč. Osebe, ki so mu služile za poskuse, so se sčasoma zadovoljile s polovico hrane. Seveda so morale vse štirikrat, petkrat bolj žvečiti hrano nego navadno, ker le na ta način se popolnoma izrabljuje hrana. **M.**

Dobro ohranjeni ljudje. Ljudje, ki so že zelo stari in vendar dobro ohranjeni, se odlikujejo po sveži zunanosti, prožnosti svojih udov in po neki gotovosti v nastopu. Da bi te posebnosti ohranila, se poslužite nova doba vseh umetnih okrepčevanj in osveževalnih sredstev; naiš dedje pa so dosegli to na čisto naraven način.

Tako so nešteto krat povpraševali neko osemdesetletno grofico, kakšna sredstva pravzaprav rabi, da ima ten še vedno tako svež in telo še čilo in močno. Ta vrla gospa, žena nekega zdravnika in mati osmih otrok, se pa enkrat prav dopadljivo nasmehne in pravi: «Moja lenotna sredstva so prav vsem na razpolago. Zgodaj v posteljo in zgodaj zopet iz nje; zdrava redilna domača hrana, skrb za telesno snago in bivanje na dobrem zraku. Ne samo v poletnem času ampak tudi pozimi se mora pridno zračiti stanovanje.

Izpraševalijcam pa odgovor še vedno ni zadostoval in so trdile, da je na stotine ljudi, ki se tako ravna, pa se kljub temu hitro postarajo.

Tako so to stvar dolgo pretresovale in ona jih je ponovno prepričevala, da rabi mnogo vode in da se na njenem umivalniku ne dobi drugega kot navadno milo. Za zdravo kri pa je skrbela na ta način, da ni nikdar v svojem življenju zauživala alkohola in tudi ne pikantnih dišav ali pa močnih jedil; pač pa veliko mleka, medu, sadja, zelišč in zelenjave. Za žejo pa je pila večinoma pomarančni in citronov sok, ali pa tudi samo vodo.

«A nagubančena koža in globoke zarezne na obrazu vendar ne izginejo samo vsled zdrave krvi?»

«Seveda, tu imate popolnoma prav,» se ponovno nasmehne grofica. «Treba je zato tudi gotovega umirjenja nravi in samozatajevanja, da se človek ne razburja nad vsako malenkostjo in radi teža ne gubanči čela. Življenje zahteva velikih premagovanj, zakaj bi se udajale podobnemu razpoloženju, ko vam duševno in telesno le škoduje. Človek bodi močan, zakrivaj rajši svoje gorje za smehljajočim obrazom, ker šele tedaj te bode vse oboževalo in ljubilo. Kdor mirno prenaša vsakdanji križ, je lahko uverjen, da ne bode nikdar izgubil svoje dobre volje in z njo tudi dobrega teka.» **Krista Nemanova.**

GOSPODINJSTVO

Protí mrčesu v postelji. V najelegantnejših stanovanjih se dobi posteljni mrčes — bolhe in stenice. Večkrat se ta nesnağa zanese z nabavo starega pohištva, zlasti divana, naslonjačev in slik. Pa tudi najmodernejše stavbe imajo često stenice, ker so jih zidali z materijalom od starih hiš. Šele po dolgem raziskovanju so dognali ta način zalege. Zato dobro preglej vsako stvar, ki jo kupiš iz druge roke, ter jo namaži z razredčeno karbolno kislino, katero dobiš v lekarni. S to tekočino naj se umijejo tla, stranišče, veža, hodnik, oprava, po potrebi tudi okvirji pri oknih in slikah. Če razkužiš tako, ne preženeš le mrčesa, temveč uničiš tudi bakterije, ki so gotovo v vsakem stanovanju. Prvi dan je res vonj po karbolu neprijeten, vendar izgine kmalu, sveži zrak pa takoj ugodno vpliva na živčevje. — Če so se zaredile stenice le v postelji, jih uničiš tudi s tem, da les dobro namažeš s petrolejem, v katerem si namočila naftalina. Seveda je pa treba posteljnino vsak dan dobro prezračiti, posteljnjak pa neumorno čistiti in brisati prah. Pomni namreč: snağa, svetloba ter zrak so največji sovražniki mrčesa in tudi bacilov. **Z.**

Kako si pripravimo rožno tinkturo. V čisto steklenico nasujemo sveže, nepoškodovane cvetne liste rdečih centifolij. Napolnimo steklenico z najljinejšim špiritom in pridenimo nekoliko konjaka. Nato postavimo steklenico 3—4 tedne na solnce ali na toplo mesto na ognjišče. Ako polijemo pozimi nekoliko kapljic na peč, se razširja po sobi najlepši rožni vonj. Na isti način lahko postopamo z vijolicami, resedo... Ta parlum je mnogo cenejši kot kupljen in v pustih zimi spominja na opojne vonje vrta. **M. Z.**

IZ NAŠE SKRINJE.

GORENJCI (Nadaljevanje).

Pust. V predpustnem času je Gorenjec zelo vzdržen in trezen. On ne veseljači

tako, kakor je zlasti po mestih navada. Pleše le, če gre na ženitnino, drugače pa zaslišiš muziko po gorenjskih gostilnah kvečjemu na zadnjo predpustno, to je pustno nedeljo. Pač pa je pustni dan ves njeđov.

Gospodinje se na pustni torek postavijo s tem, da nacvro lepo rumenih krofov in takozvanih «flancatov» (v Vižmarjih jim pravimo hlancati). Fantje pa se po kosilu napravijo v pestrobojne «maškare» in z godcem na čelu, (ki je tudi maskiran) korakajo po vasi od hiše do hiše in pobirajo flancate v za to pripravljeno koš, ki ga nosi maškara, ki je opravljena skoro tako, kakor so na Miklavžev večer parkeljni. Pred tem «košarjem» imajo zlasti otroci velik strah, kajti «košar» ima nalogo razganjati otroke, katerih se cela gruča drvi za maškarami.

Po onih hišah, kjer so že odrasla dekleta, zaplešejo maškare z njimi par poskočnic, seveda če to dovolijo stariši.

O mraku pa napoči veliko veselje za otroke. Saj so pa tudi v ta namen že dva dni pobirali po gozdu suho vejevje in tudi iz domačih drvarnic je izginila marsikaka butara, samo da je bil doli na «gmajni» večji kup. Halo, zdaj pa le skupaj in «pusta žgat!» Vsi otroci so oboroženi z brezovimi metlami, v katerih so potaknjeni oblanci. Ko zazvoni Ave, so že vsi pri kupu in med tem, ko eden užge gromado, zažgejo vsi drugi svoje metle in med glasnim vriskanjem tekajo okrog gromade s temi «bakljami», ki se vidijo od daleč kakor goreče vešče. Čim večja je gromada drv, tem dalje traja rajanje. Še le, ko je kup suhljadi popopolnoma upepeljen, se odpravijo otroci vsi hripavi domov.

Doma se pa potem na pustni večer vrši večerja, kakoršne ni nikoli v letu. Najprej pride na mizo juha z govedino, potem prasičija pečenka z zeljem, prekajena svinjina, klobase, krofi, flancati in liter ali, če je številnejša družina, tudi dva litra vina.

Po večerji na gre gospodar, gospodinja in — razun malih otrok — vsa družina v bližnjo gostilno, kjer se že od popoldne glasi harmonika in morda še kako drugo trobilo. Starejši ljudje posedejo k mizam, mladina pa pleše, raja in vriska ter bije s petami ob tla. Saj je nočjo tu veselje dovoljeno in teča jim ne kratí tudi najbolj strogi oče, ozir. gospodar. «Da bo debela repa in korenje, mora biti na pustni večer norenje,» pravi gorenjski pređovor in to je vzrok, da se na pustni večer celo marsikateri starejši par zasuče po podu.

To rajanje traja do polnoči. Potem se pa vzdignejo vsi in se odpravijo domov, kajti napočil je sveti postni čas, katerega Gorenjec še vedno z vso spodobnostjo uvažuje. Le nekateri mladi nepridipravi ostajajo črez polnoč v gostilni. **(Manica.)**

PODRUŽNICA

Ljubljanske kredit. banke v Gorici**Corso Verdi „Trgovski Dom“**

TELEFON ŠTEV. 50. ————— Brzojavni naslov: LJUBLJANSKA BANKA.

Deln. glavni in rezerve: **CENTRALA: LJUBLJANA** Dinarjev 60 milijonov.

PODRUŽNICE: Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metkovič, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst

Obreštuje vloge na knjižice po 4½%. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru. — Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. — Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše. — Uradne ure za občinstvo od 8½ — 12 in od 3 — 5. Ob sobotah popoldne, nedeljah in praznikih zaprto.

KNJIGARNA - PAPIRNICA - KNJIGOVEZNICA

J. ŠTOKA
TRST

VIA MILANO ŠTEV. 37

ima v zalogi na debelo in drobno vse pisarniške potrebščine za šole, občinske, župne in odvetniške urade, kakor tudi vsakovrstne slovenske knjige, muzikalijske, molitvenike itd. — Izvršuje vsakovrstna knjigovezniška dela.

Izvršuje vsakovrstne pečate in tiskovine.

P. n. sodnijam naznanja, da sprejema in izvršuje vezanje zemlje-knjižnih in bančnih knjig tudi v urad. prostorih v mestu in tudi na deželi.

ZALOGA POHIŠTVA

ANTON BREŠČAK

————— GORICA —————

Via Carducci 14 (prej Gosposka ulica)

Doma, kar manjka, pregleda naj vsak, Vse naj napiše si pri dnevi luči, Omare, mize, stole posteljnjak, In vse kar rabi sploh v domači kući, Kar manjka, to mu preskrbi BREŠČAK, Štirinajst številka, ulica Giosuè Carducci.

POZOR!! RUDOLF KNEZ POZOR!!

Piazza de Amicis 3 (na Kornu)

ima v zalogi moško in žensko blago in izgotovljene obleke. Sprejema vsakovrstna naročila za obleke po meri in najnovjšem kroju. — Nevesta in ženin dobita pri tej tvrdki vse potrebno po ugodni ceni! Postrežba točna.

Čevljarnica Forcessin

□□□ TRST - Via Caprin šte. 5 pri Sv. Jakobu - TRST □□□

Kdor išče obuvale
cenó a vendar lepo,
ta bo pomislil malo,
ne kupil kar na slepo!

In šel bo k „FORCESSINU“,
ki v Trstu vsem od kraja
— ubožcu al' bogatinu —
najboljše čevlje daja . . .

Podružnica
Via Udine 2

Podružnica
Via Udine 2

Predmeti za bolnike trebušni in kilni pasovi

v

Parfumeriji - mirodilnici

E. Grapulin

Gorica, Corso G. Verdi 27